

ОБГОВОРЕННЯ ЗАВЖДИ АКТУАЛЬНИХ ТЕМ

© Петрушенко Віктор, 2013

8 грудня 2012 р. у приміщенні кафедри філософії “Львівської політехніки” (ауд. 328 – IV навч. корпусу) відбувся міжуніверситетський Круглий стіл на тему “Творчість Ф.М. Достоєвського і світова філософія”. Це був третій захід з обговорення філософського змісту і контексту творчості видатного письменника і мислителя. У програмі Круглого столу були заявлені 27 осіб, а присутніх було 23 учасники, з яких виступили з доповідями та повідомленнями 14 осіб, а взяли участь в обговореннях та дискусіях ще 7 осіб. Цікаво відзначити те, що усі виступи зосередились навколо питання про природу та прояви людини, що фігурували як у творах Ф.М. Достоєвського, так і у концепціях і ученнях представників світової філософії (хоча про це не було жодної попередньої домовленості). Тема всекосмічної значущості людської особистості звучала у виступі доцента В. Лімонченко (м. Дрогобич), проте в її виступі звучало й застереження від надмірного роздування людської суб’єктивності внаслідок її егоїстичних нахилів. Таке роздування, на думку доповідачки, постає характерним як для суспільних процесів сучасності, так і для певних напрямів сучасної філософії. За таких умов не будуть зайвими звернення до моральності та нагадування про єдність людської свободи та відповідальності. Подібні ж мотиви прозвучали і у виступах Л. Федоріва (м. Львів) та Х. Хвойницької (м. Львів). Л. Федорів наголосив на мотиві відчуження людини і людської особистості у творі “Записки з підпілля”; це відчуження, на думку доповідача, має не соціальний, а екзистенційний характер, тобто воно зумовлено самою природою людської особистості, і підсилюється певними рисами характеру та складнощами людської комунікації. Х. Хвойницька підкреслила саме аспекти людської відповідальності за наміри перебудувати соціальну дійсність: бунт може бути виправданим тільки тоді, коли він має якесь позитивне спрямування. Дещо песимістично прозвучали міркування С. Симоненка (м. Львів) про людське бунтарство: на його думку, людина не знаходить себе як у бунті, так і у соціальному конформізмі. Обставини суспільного життя штовхають її до бунту, але наслідки бунту часто засвідчують його безперспективність. Полемічний характер мали певні тези виступу проф. В. Возняка (м. Дрогобич), який тему бісів, бісовщини та біснуватості подав через прагнення людини затулити все, усю реальність чимось одним та егоїстично своїм. У дискусії, що виникла з приводу виступу В. Возняка, відзначалось, що люди творчі та віддані певній справі, також потрапляють під таке розуміння бісівщини, проте їх діяльність має зовсім інший характер. У зв’язку із проблемою розірваності людини, що гостро та майстерно зображена у творах Ф.М. Достоєвського, тему людської цілісності поставила доц. О. Петрушенко (м. Львів). За реальних умов життя людина майже в усіх своїх діях та проявах постає частковою, а тому прагнення цілісності набувають різних форм, що часто мають компенсаційний характер. Такими формами, зокрема, постають мрії, казки, утопії та міфи, які потрібно розглядати не лише як дещо неповноцінне, а як важливу складову людського ества. Проблему співвідношення страждання та творчого ставлення до життя поставила у своєму виступі Н. Саноцька (м. Львів): чи завжди творчість передбачає чи вимагає страждання? Чи може творити щаслива людина? – Думка автора виступу схилилась до того, що поза прилученням до того та іншого, творчість або не стимулюється, або постає дещо урізаною, однобічною. Як людська суб’єктивність може породити нігілізм, якою мірою останній може мати позитивний характер, – вів розмову у своєму виступі С. Возняк (м. Івано-Франківськ). Чи може відбутись та сформуватись людська особистість без відштовхування від інших, без певного протиставлення себе іншим? – Це

питання має враховуватись під час обговорення теми нігілізму у тій формі, як вона фігурує у творах Ф.М. Достоевського. На думку доповідача, елементи нігілізму у творах Ф.М. Достоевського мають позитивний характер, а його надмірність автором не вітається, у той час у Ф. Ніцше ситуація прямо протилежна. Та сама тема цілісності та розірваності людини, проте дещо в іншому контексті, прозвучала у виступі проф. В. Петрушенка (м. Львів): часто у міркуваннях Ф.М. Достоевського акцентують протиставлення істини і правди, ідеї та життя, проте герої Ф.М. Достоевського однаково причетні до того та іншого, що й робить їх динамічними, занепокоєними, ексцентричними. На особливостях інтерпретації творчості Ф.М. Достоевського у міркуваннях М.М. Бахтіна зупинилась у своєму виступі проф. С.М. Повторєва (м. Львів). Вона відзначила те, що саме тема природи людини, її екзистенційні окреслення найбільше привернули увагу бахтінівського екскурсу у поетику творів Ф.М. Достоевського.

Приємно відзначити, що на Круглому столі були присутні шість студентів філософського факультету Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника; вони не претендували на виступи, посилаючись на те, що тільки вчать та набувають досвіду філософування, проте брали участь в обговореннях та дискусіях. Учасники Круглого столу представляли міста Львів, Івано-Франківськ, Дрогобич та Мукачево.